

HEROINY | HEROINES

Październik | October 2006

HEROINY | HEROINES

Izabella Gustowska
Joanna Hoffmann
Agata Michowska
Sabina Ścisłowicz
Anna Tyczyńska

Kurator | Curator
Joanna Imielska

Wystawa przygotowana z okazji 30-lecia Biura Wystaw Artystycznych w Lesznie.
Exhibition organized to commemorate the 30th anniversary of BWA (Art Exhibition Centre).

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Prepared with financial assistance of the Ministry of Culture and National Heritage.

DWUZNACZNOŚĆ

dawniej

Antyczna Grecja uobecnia się w wielu przejawach kultury zachodniej. Poznajemy mity, posługujemy się przykładowymi historiami, sięgamy po opisane postawy, przywołujemy imiona. Bardzo często odwołania zachodzą w przestrzeni metaforycznej czy symbolicznej. Odyseusz nie jest tylko ciekawym świata wędrowcem w długiej drodze do domu, stał się wcieleniem chytroci rozumu w Dialektice Oświecenia Maxa Horkheimera i Theodora W. Adorno. Jego charakterystyczna postawa pozwoliła w obrazowy sposób przedstawić rozwój człowieka. Cechy mitologicznych postaci przejawiają się w wywodzących się od nich nazwach. Przykładów jest wiele, jednym z nich są niektóre nazwy narkotyków. Morfina jednoznacznie wskazuje na odniesienia i powiązania z bogiem marzeń sennych, Morfeuszem. Spokój po narkotycznym uśmierzeniu bólu i wszelkich trosk, przypomina naturalny, dobry sen z przyjemnymi wizjami, jak chociażby postać ukochanej osoby, którą mógł przybierać Morfuesz. W 1874 roku wzmacniono chemicznie naturalną morfinę, Charles Romley Alder Wright uzyskał jej półsyntetyczną pochodną – dwuacetylmorfinę. Nową substancję nazwano po niemiecku heroisch – silny, potężny. I w tej nazwie odnajdziemy mitologiczne pochodzenie. Herois to półbogini, Heroides to bohaterki poetyckiego zbioru Owidiusza.

Heroina to bohaterka.

Wielka, waleczna siła radząca sobie z wszelkimi trudnościami.

Siła niszcząca wszystko, także życie.

Heroina – zniewala i czaruje.

Kusi i rozgrzesza.

Walczy, ulega. I zwycięża.

„Możesz mówić, co chcesz. Możesz powiedzieć na przykład, że jestem mordercą. Albo, że jestem nudna. Ale czy zaprzeczysz, że dałam ci największe szczęście w życiu, i nikt inny ani nic innego już nigdy nie da ci czegoś takiego?”¹

Miała uśmierzać kaszel oraz leczyć z uzależnień morfiny. Jak nic wcześniej znieczulała ból, radziła sobie również z bólem istnienia. Przyjemne ciepło uspokajało. Stało się lekarstwem na nudę. Dziś jest jednym z najgroźniejszych narkotyków, niektórzy uważają, że najsilniejszym, najbardziej uzależniającym i najszybciejszym niszczącym. Przyjemne ciepło od brzucha rozlewa się po całym ciele, aż po mózg, on zostaje zniewolony jako pierwszy. Aż heroina wygrywa i zostaje jedynie ona.

Nie będę niewolnicą żadnej miłości.
Nikomu nie oddam celu swego życia,
swego prawa do nieustającego rosnienia
aż po ostatni oddech.

Spętana ciemnym instynktem macierzyństwa,
spragniona czułości jak astmatyk powietrza,
z jakim mozołem buduję w sobie
swój piękny człowiekego egoizm,
zastrzeżony od wieków
dla mężczyzn.

Przeciw mnie
są wszystkie cywilizacje świata,
wszystkie święte księgi ludzkości (...)
Przeciw mnie
jest moje własne serce.
Troszane przez tysiąclecia
w okrutnej cnocie ofiary.

Anna Świrszczyńska *Odwaga*

W mitologii pierwszymi heroinami były określane Amazonki, lud walecznych i dzielnych kobiet, który zamieszkiwał rejony Azji Mniejszej. W pierwszej polskiej encyklopedii powszechniej zatytułowanej Nowe Ateny ksiądz Benedykt Chmielowski tak je opisuje: „AMAZONES były Heroiny, waleczne i bitne Matrony w Azji, zrazu około Termodoonta i Tanais rzek Scytyjskich mieszkające, po tym wielką Część Azji armis opanowały, zaczepiły Europy. W obu Częściach Świata suos dilatarunt fines, Walecznym Bellatorom i Mężom straszne, same Heroiny, mężne, choć bezmęsne; Mars bitny, to ich Amazyusz, Bellona Matka, Tarcze kolibki; żeby jednak ich waleczna nie ginęła była Familia, z sąsiadami męskimi commercia mieli carniss; jeżeli Córka się urodziła, auxit ich potentiam, jeżeli Męszyzna, katalog umarłych, będąc zaraz zabity. Pierś sobie urzynały prawą, by do łuku ciągnienia nie była impedimentum. Stąd z Greckiego w samym imieniu Amazones sonat: bez piersi.”²

Również mitologiczne pierwotwory bohaterek Owidiusza były okrutne i zdecydowane. Konsekwentnie dążyły do celu, chroniły swych kochanków, albo ewentualnie mściły się na nich. Prawdopodobnie dlatego w bliższych nam czasach bardzo często słowo heroina tworzyło związek ze złem: heroiny zła zamieszkały w wyobraźni i przedarły się do kultury popularnej, czego najlepsze przykłady odnajdziemy w filmach kryminalnych z czarnymi kobiecymi charakterami.

dzisiaj

Czasy postmodernistyczne zrewidowały wcześniejsze historie. Jedyna prawdziwa wersja obrosła innymi, równoprawnymi głosami. Musimy być wrażliwi kto nam opowiada swoje wersje. Jedna Narracja staje się tylko jedną z wielu narracji. Rzeczywistość jest bardziej płynna, niestabilna. Zmienne realia wymuszają przeobrażenia w ludziach. Zyskujemy również nowe interpretacje starych opowieści. Heroiny przemawiają. Penelopa przestała być jedynie wierną, milczązą żoną Odysa, zyskuje głos i może sama opowiedzieć o swoim życiu. Kim są współczesne heroiny? Nie muszą walczyć, być Amazonkami na swych małych, zwinnych koniach. Są bardziej wtopione w codzienność, są bohaterko zwyczajne. Ale tak jak rzeczywistość nie jest jednoznaczna, wiele w niej wieloznacznych pojęć, wartości, postaw, tak i heroina zyskuje kulturową dwuznaczność.

Bohaterki Heroiny

Obecnie wystawy kobiet nie są już czymś dziwnym i tajemniczym, artystki stały się równorzędnymi uczestniczkami współkreującymi przestrzeń sztuki.

Heroiny stanowią jedną z takich prezentacji. Tytułowe hasło nie narzucając określonej wykładni, umożliwia zgromadzenie różnorodnych postaw artystycznych. Brak ściśle wyznaczonego zadania, wzywala swobodne odniesienia.

Twórczość każdej z artystek zasługuje na odrębną uwagę. Jej charakter jest wyraźny i rozpoznawalny. Na wystawie pokazują prace, bez nachalnego budowania sztucznej całości, jednocześnie dopełniają wzajemnie swoje opowieści. Zaznaczają własne miejsce i zakorzenienie w sztuce. Ich języki są różnorodne i kuszące charakterystycznymi dla siebie kodami.

Wszystkie autorki skończyły Akademię Sztuk Pięknych w Poznaniu, niektóre tam pracują. Pochodzą z różnych pokoleń i to dodatkowo wzbogaca ekspozycję. Wszystkie pytają o specyficzne miejsce człowieka w świecie, jedyne odmiennie zakreślają jego granice, czasami to cały Kosmos jak u Joanny Hoffmann, czy Sabiny Ścisłowicz, innym razem to otaczająca codzienność Anny Tyczyńskiej. Bohaterkami ich prac bywają kobiety. To zaprzyjaźniony krąg w pracach Izabelli Gustowskiej, czy największe, rozpoznawalne gwiazdy u Agaty Michowskiej. Wszystkie opowiadają swoje historie.

Anna Tyczyńska skupia się na jednej osobie. Od kilku lat w jej pracach pojawiło się dziecko, poprzez nie próbuje konstruować tożsamość. Wykorzystywała dziecięce zdjęcia swoje i przyjaciół; zaaranżowała studio fotograficzne, w którym każdy mógł stać się ponownie dzieckiem; fotografowała małe dziewczynki. Poszukiwanie dziecka cały

czas trwa. Artystka odwołuje się do naszych wspomnień, za nią szukamy w nas siebie sprzed lat. W pracach pokazywanych na wystawie przedstawiona dziewczyna znajduje się w bardzo ważnym momencie - przejścia ku dojrzałości. Czy to dziecko, czy już młoda kobieta? Heroina znajduje się w sferze pomiędzy. Dawniej ryty przejścia były bardzo istotne, one pozwalały jasno i wyraźnie wejść do społeczności dorosłych. Inicjacja często była związana z zażyciem środków odurzających. Przejście w dorosłość umożliwiało czerpanie przyjemności z utraty świadomości. Było czymś wielkim, niecodziennym. Tymczasem tutaj bohaterka zdjęć jest otoczona zwykłymi przedmiotami, które pochodzą z królestwa domowego, tradycyjnie połączonego z kobietą. Inicjacja w dorosłość to przyjęcie/obarczenie, obowiązkiem sprzątania, prania, gotowania. Codzienna heroicznosć bohaterki.

Kształtowanie tożsamości intryguje również **Agatę Michowską**. W wielu pracach odnosi się do pamięci, bowiem to ona jest najważniejsza, na jej kanwie każdy człowiek rozwija swoje zdolności, pozwalające mu kreować siebie. Artystka sięga po znane widoki, ale przedstawia je dość niekonwencjonalnie. W *Pure Gothic Style* wzniósła purpurowa powierzchnia, której ruchy wzmacnia podniosła muzyka, okazuje się praną czerwoną tkaniną, po której przesuwają się perły piany. W prezentowanych filmach przywołane zostały twarze wielkich ikon kultury, takich jak Marylin Monroe, Maria Callas. Ciekawy jest kontekst zestawienia gwiazdy popularnej i wielkiej diwy operowej. Czy one są tak samo rozpoznawalne i ważne? Co mówią dzisiaj? Kim są dla nas? Obok filmów odnajdziemy tajemniczą kobiecą postać ubraną w ogromną czarną spódnicę. Zakryta kusi i przerża jednocześnie, zniewala i odstrasza jak wielkie kobiiece postacie. Jak tajemnica, która leży w zasięgu ręki, ale jest niedostępna.

Wabiąca tajemnica przejawia się często w pracach **Izabelli Gustowskiej**. Szepczące usta, oniryckie postacie, niewyraźne kształty na długo zapadły w naszą pamięć, budząc wyobraźnię. Artystka odwołuje się do nowego sposobu pisania historii. Często opowiada o subiektywnie upływającym czasie, czy tworzy taneczny krąg zróżnicowanych pokoleniowo kobiet w *Communication on line*, które w tak odwieczny sposób przekazują wiedzę, kształtują się wzajemnie. Człowiek określa siebie nie tylko poprzez kontakt z innym, w kulturze. Jest on częścią natury, zatem nie może wyeliminować jej wpływu. To zdaje się mówić najnowsza praca artystki. Coś to obraz tajemniczego zniewalająco zielonego krzaka. Świat natury stanoi przestrzeń nieustannie kuszącą jednocześnie niosącą zagrożenia. Jesteśmy jej częścią, ale bardzo specyficzną.

Jesteśmy w niej i jesteśmy odrębni. Wpływamy na siebie wzajemnie, jednak siły natury są większe od nas, bardziej tajemnicze i nieodgadnione. Dlatego kuszą.

Izabella Gustowska wychodzi z ograniczającego kręgu kulturowych wpływów, tym samym otwiera szerzej granice otaczającego nas świata.

Joanna Hoffmann wchodzi w tak poszerzoną przestrzeń. Jej prace często łączą naukę, medycynę i sztukę, pokazując złożoność ludzkiego bytu. Interesuje ją zarówno wnętrze człowieka, jak i jego miejsce we wszechświecie. Artystka przysłuchując się rytmowi ludzkiego serca, zapisując pracę mózgu, obserwując wzrokową wrażliwość, jednocoż człowieka z całym Kosmosem. W wielu pracach ważna jest również muzyka, dźwięk, od zapisu oddechu po muzykę sfer. *Passage* wpisuje się w powyższe zainteresowania, jednocoż wewnętrzna przestrzeń z zewnętrznym otoczeniem. Projekcja „odnosi się do doświadczenia miasta, sposobu, w jaki architektura fizyczna i mentalnie wpływa na naszą indywidualną świadomość i tożsamość. Czas miejsca i czas jednostki nakładają się na siebie, wpisane w ten sam przepływ historii” - mówi autorka.

Sabina Ścisłowicz dopełnia poprzednie opowieści. Świat w jej sztuce jest bardzo rozległy. W nim poszukuje harmonii, zjednoczenia, spokojnego zadomowienia na ziemi. W jej twórczości odnawiają się ideały obecne zarówno u zachodnich mistyków, jak i wschodnich myślicieli, ale wzboagacone o indywidualne doświadczenia. W sztuce pragnie dotrzeć do szczęścia, dlatego poszukuje siły w mitach, współcześnie je interpretując. Ważna jest energia, spokój. Dobre proporcje pomiędzy ruchem i bezruchem wywołują rozkosz, a sztuka ma nieść rozkosz autorce, a potem widzom. Ścisłowicz mówi do nas: nie staraj się za bardzo, zwolnij, zobacz, doświadcz, pozwól światu trwać. Spokojnie, to przyniesie wytchnienie, rozkosz. Rozkosz, która wypływa ze spokojnego współbytowania bez konieczności heroinowego znieczulenia. Naturalność, która przyciąga swym spokojem.

Przypisy:

¹ Piątek, *Heroina*, Wołowiec 2002, s. 106

² B. Chmielowski, *Nowe Ateny*, tom: *Sieja Deukaliona i Pyry. A ta jest Seges Clypeata Virorum koń trański pełen kawalerii: obóz całe straszny świata komput licznego rycerstwa alias Narodów Walecznych, któremi Świat cały Obsadzony, i napełniony. Geograficzna Lokacya i explikacya krótką.*
<http://univ.gda.pl/~literat/ateny/0039.htm>

Bibliografia:

1. M. Atwood, *Penelopiada*, przekł. M. Konikowska, Kraków 2005
2. I. Iwasioł, *Gender dla średnio zaawansowanych*, Warszawa 2004
3. W. Kopaliński, *Encyklopedia drugiej półki*, Warszawa 1995
4. Z. Kubiać, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1997
5. T. Piątek, *Heroina*, Wołowiec 2002

Realizacje pięciu autorek stają się, wzrastają w nas, pozostają. Dają błogość przeplatana z niewygodą, a czasami niezrozumiałym bólem. Jak każda mądra sztuka. Jak sztuka, która ma odwagę zadawać trudne pytania. Jak twórczość, która nie boi się poszukiwać. Sztuka, która odważnie kształtuje siebie na nowo.

A odwaga jest niezbędna w byciu heroiną.

Justyna Ryczek

IZABELLA GUSTOWSKA

free.art.pl/gustowska
gustowska@free.art.pl

Urodzona w 1948 roku w Poznaniu. Studia w PWSSP aktualnie Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu. Obecnie profesor zwyczajny ASP w Poznaniu; w latach 1977 - 1991 prowadziła Galerię ON; realizuje prace w obrębie mediów różnych. Mieszka i pracuje w Poznaniu.

WYBRANE WYSTAWY INDYWIDUALNE: 1986 – *Względne cechy podobieństwa I* – Muzeum Narodowe, Wrocław; 1996 – *Płyńąc* – Galeria Sztuki Współczesnej Zachęta, Warszawa; 2001 – *Namiętności i inne przypadki* – Centrum Sztuki Współczesnej, Zamek Ujazdowski, Warszawa; 2006 – *Sztuka Trudnego Wyboru* – Galeria Program, Warszawa. **WYBRANE WYSTAWY ZAGRANICZNE:** 1983, 1987 – 17a, 19a Bienal Internacional de São Paulo; 1987 – *Expressiv* – Central Art since 1960, Museum Moderner Kunst, Wien | Hirschorn Museum, Washington, DC; 1988 – XVIII Esposizione Internazionale d' Arte – La biennale di Venezia; 2003 – *Architecture of Gender Contemporary Womens Art in Poland* – Sculpture Center, New York; 2003 – *Retourne Nature Pastoral* – Nanjing Shengua Arts Center, China; 2004 – *Videoformes* – XIX Manifestation Internationale d' Art Video et Nouveaux Médias, Clermont, Ferrand; 2005 – *Two Asias, Two Europes* – Duolun Museum of Modern Art, Shanghai.

Born in 1948 in Poznań. Studies: Academy of Fine Art in Poznań. Currently associate professor at the Academy of Fine Art in Poznań. Curator of ON Gallery from 1991-1997. Works in various media. Lives and works in Poznań.

SELECTED INDIVIDUAL EXHIBITIONS: 1986 – *Relative Characteristics of Resemblance I* – National Museum, Wrocław; 1996 – *Swimming* – Zachęta Gallery of Contemporary Art, Warsaw; 2001 – *Passion and Other Cases* – Center for Contemporary Art, Ujazdowski Castle, Warsaw; 2006 – *The Art of the Difficult Decision* – Program Gallery, Warsaw. **SELECTED EXHIBITIONS ABROAD:** 1983, 1987 – 17a, 19a Bienal Internacional de São Paulo; 1987 – *Expressive* – Central Art since 1960, Museum Moderner Kunst, Vienna | Hirschorn Museum, Washington, D.C.; 1988 – XVIII Esposizione Internazionale d' Arte – La biennale di Venezia; 2003 – *Architecture of Gender: Contemporary Women's Art in Poland* – Sculpture Center, New York; 2003 – *Retourne Nature Pastoral* – Nanjing Shengua Arts Center, China; 2004 – *Videoformes* – XIX Manifestation Internationale d' Art Video et Nouveaux Médias, Clermont, Ferrand; 2005 – *Two Asias, Two Europes* – Duolun Museum of Modern Art, Shanghai.

COŚ – 2006

COŚ ma naturę niepokojącą.

Rodzi się rzadko i znika szybko.

COŚ jest ciekawe świata, w którym się zjawia, pochłania go – jest przez chwilę wszechogarniające.

COŚ zrodziło się w moim ogrodzie w upalne lato w "gaju bambusowca".

COŚ ma naturę hybrydальną.

Łączy w sobie różne rzeczywistości.

Zostało zauważone, bo ustawiałam kamery o różnych porach dnia, nasycenia światła,

Zupełnej ciszy i nerwowego niepokoju sprowokowanego wiatrem.

COŚ w pewnym sensie wygenerowało się samo przy zastosowaniu paru różnych programów.

SOMETHING – 2006

SOMETHING has a disturbing nature.

Is born rarely and vanishes quickly.

SOMETHING is curious about the world in which it appears, devours it – and it for a moment all-embracing.

SOMETHING was born in my garden in the summer sweltering heat in "bamboo rat grove".

SOMETHING has a hybrid nature
Combines various realities.

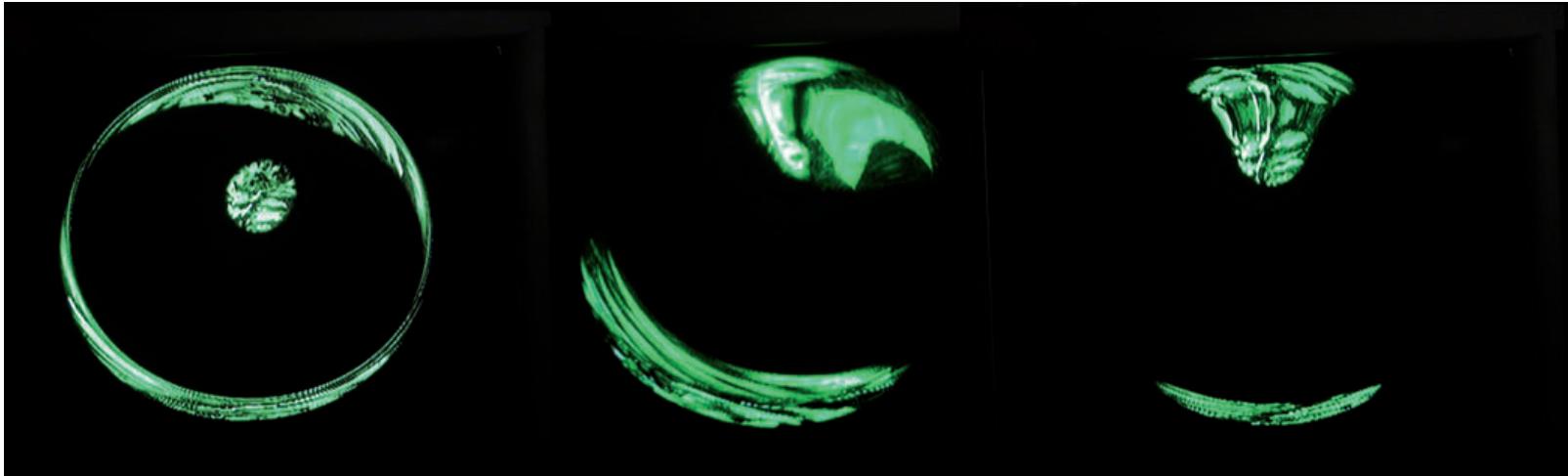
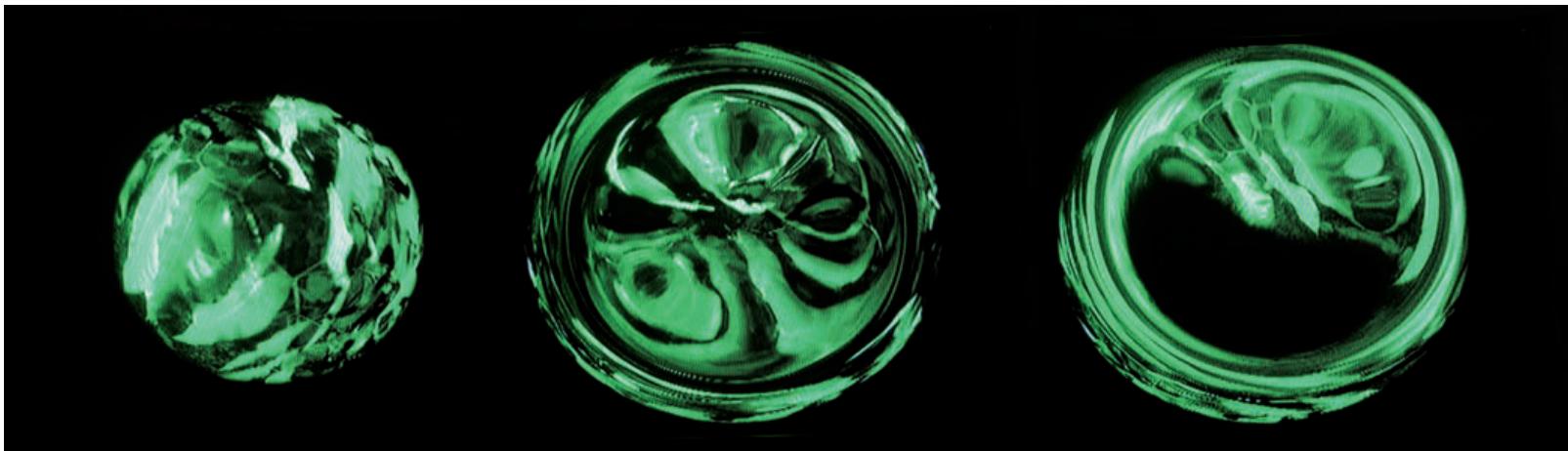
Was noticed because I set up my camera at different time of day, saturations of light,

Total silence and nervous anxiety provoked by the wind.

SOMETHING in a certain sense generated itself by means of a pair of different programs.

Coś 2006 | czas 5 min. w pętli

Something 2006 | 5 min. loop

JOANNA HOFFMANN

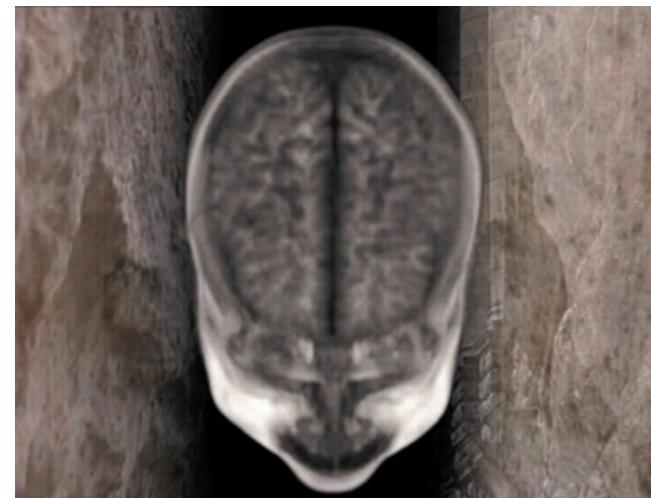
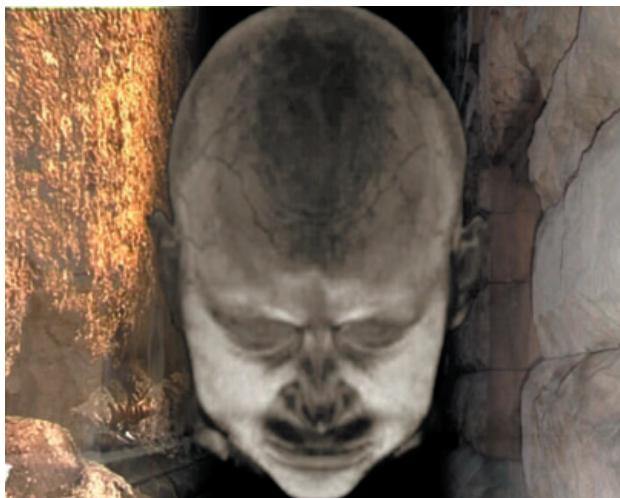
free.art.pl/hoffmann
johoffmann@op.pl

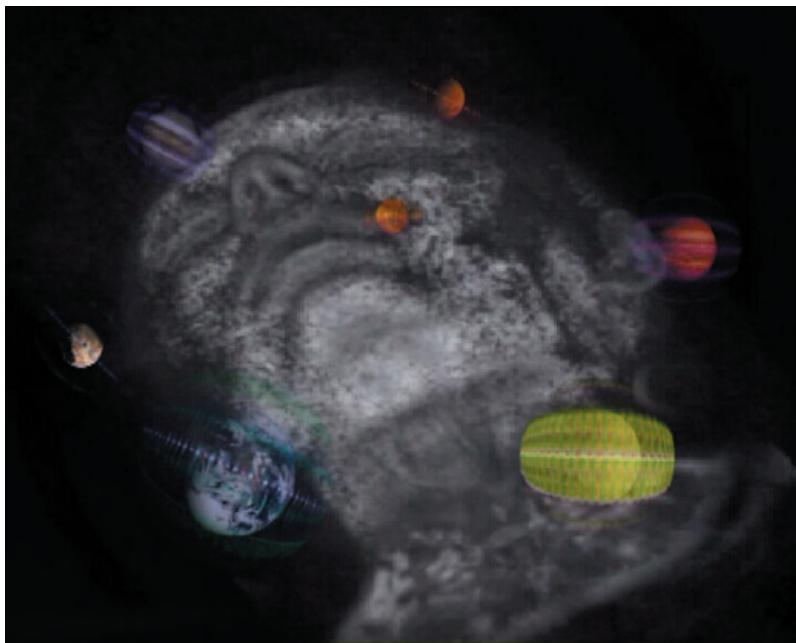
Urodzona w 1948 roku w Poznaniu. Studia w ASP w Poznaniu (1987 - 1992). Obecnie adiunkt na ASP w Poznaniu. Pracuje w obszarze wideo i książki artystycznej.

Autorka ponad 20 WYSTAW INDYWIDUALNYCH M.IN: 1992 – Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie; 1992, 2002 – Kingsgate Gallery, Londyn; 1996 – Galeria Potocka Kraków; 1999 – Galeria Labirynt, Lublin; 2000 – Galerie Artists Unlimited, Bielefeld; 2004 – Galeria XXI Warszawa; 2004 – Horst Dietrich Galerie, Berlin; 1999, 2003 – Galeria ON, Poznań; 1993, 2005 – Galeria AT, Poznań; 2005 – OBF Gallery, Monterrey Mexico. WYBRANE WYSTAWY ZBIOROWE: 1992 – *Książki i Strony* – Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie; 1999 – *Ruchome Horyzonty Pojęć* – Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie; 2003 – *Lekkość Rzeczy* – Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie; Centrum Rzeźby Polskiej w Orląku, Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi, Awangarda BWA, Wrocław oraz za granicą w: Austrii, Belgii, Finlandii, Francji, Holandii, Norwegii, Niemczech, Portugalii, Słowacji, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Węgrzech, Japonii, Kanadzie i USA. Ostatnie wystawy obejmują m.in. 2005 – *Cybermanica* Dana Centre – Science Museum in London; 2004/5 – *The Cultural Year of the Ten* – Berlin-Munich-Essen; 2005 – *WRO 05* – Międzynarodowe Biennale Sztuki Mediów, Wrocław; 2005 – *Polska Sztuka Video* – Bonn; 2006 – *Czas Gwiazd. Innowacje w Królestwie Wszechświata* – Patentamt, Berlin. NAGRODZONA M.IN. stypendiami Ministra Kultury 2004 oraz Akademii Filmu i Telewizji w Poczdamie 2005/6.

Born in 1948 in Poznań. Studies: Academy of Fine Art in Poznań (1987 - 1992). Currently a lecturer in the Academy of Fine Art in Poznań. Works with video and art books.

Author of more than 20 INDIVIDUAL EXHIBITIONS, INCLUDING: 1992 – Center for Contemporary Art in Warsaw; 1992, 2002 – Kingsgate Gallery, London; 1996 – Potocka Gallery, Cracow; 1999 – Gallery, Lublin; 2000 – Galerie Artists Unlimited, Bielefeld; 2004 – XX1 Gallery, Warsaw; 2004 – Horst Dietrich Galerie, Berlin; 1999, 2003 – ON Gallery, Poznań; 1993, 2005 – AT Gallery, Poznań; 2005 – OBF Gallery, Monterrey, Mexico. PARTICIPATED IN NUMEROUS GROUP EXHIBITIONS, INCLUDING: 1992 – *Books and Sides* – Center for Contemporary Art in Warsaw; 1999 – *Mobile Conceptual Horizons* – Center for Contemporary Art in Warsaw; 2003 – *The Lightness of Things* – Center for Contemporary Art in Warsaw; Center for Polish Sculpture in Orląku, Museum for Art Books in Łódź, Awangarda BWA, Wrocław as well as exhibitions abroad in: Austria, Belgium, Finland, France, Holland, Norway, Germany, Portugal, Slovakia, Sweden, Great Britain, Italy, Hungary, Japan, Canada and the USA. Recent exhibitions, include: 2005 – *Cybermanica* – Dana Centre, Science Museum in London; 2004/5 – *The Cultural Year of the Ten* – Berlin-Munich-Essen; 2005 – *WRO 05* – International Biennale of the Media Arts, Wrocław; 2005 – *Polish Video Art* – Bonn; 2006 – *Time for Stars. Innovations in the Kingdom of the Universe* – Patentamt, Berlin. RECEIVED AWARDS, INCLUDING A STIPEND FROM: the Ministry of Culture in 2004 and from the Academy of Film and Television in Potsdam in 2005/6.

314

Passage (przejście) jest utworem video wpisany w moje zainteresowania relacjami między ciałem człowieka i jego koncepcją przestrzeni. W pracach video często sięgam po obrazy przestrzeni „wewnętrznych” tj. ultrasonografia czy tomografia, łącząc je z tym, co określamy przestrzenią „zewnętrzną” zarówno tą liczoną w tysiącach lat świetlnych jak i tą, która tworzy najbliższe nam otoczenie. „Passage” odnosi się do doświadczenia miasta, sposobu, w jaki architektura fizycznie i mentalnie wpływa na naszą indywidualną świadomość i tożsamość. Czas miejsca i czas jednostki nakładają się na siebie, wpisane w ten sam przepływ historii.

Most of my work deals with relations between the human body and its concept of space. In my video work, I have been using images of the “inner space” of the human body, such as ultrasonographic images and brain scans (MRI), combining them with what we define as “outer” space, both the one counted in thousands of light years and the one which constitutes our immediate surroundings. “Passage” makes reference to the experience of the city, the way in which architecture physically and mentally influences our individual consciousness and identity. Time for a place and time for an individual are juxtaposed against one another, recorded within the same flow of history.

1 | 2 *Passage* video, 2006 (8 min)3 | 4 *Tony i Szepty | Tones & Whispers* video, 2005

AGATA MICHOWSKA

michowska@go2.pl

Urodzona w 1964 roku w Wysokiem Mazowieckiem. Studia w PWSSP w Poznaniu w latach 1985 - 1990. Dyplom w pracowni rzeźby. Zajmuje się rzeźbą, fotografią, video. Od 2002 prowadzi pracownię rzeźby w Instytucie Wzornictwa Politechniki Koszalińskiej.

WYBRANE WYSTAWY INDYWIDUALNE: 1991, 1995 – Galeria ON, Poznań; 1993, 2000 – Galeria Arsenał, Białystok; 1994, 1998 – Galeria AT, Poznań; 1994 – Galeria Labirynt II, Lublin; 1998 – Galeria Biała, Lublin; 1999 – CSW, Zamek Ujazdowski, Galeria Laboratorium, Warszawa; 2000 – Artists` Space, Berlin; 2000 – Galeria Sektor II, Katowice; 2001 – *Puste Niebo* – Centrum Rzeźby Polskiej, Orląsko; 2004 – *Odwrócony Obraz* – Manggha, Centrum Kultury Japońskiej, Kraków; 2005 – *Schizofrenia* – Galeria Platan, Budapest; 2006 – *Martwy Punkt* – BWA Arsenał, Poznań; 2006 – *The Joshua's Dream* – Galeria Program, Warszawa. WYBRANE WYSTAWY ZBIOROWE: 1994 – *Drobne Narracje* – BWA Arsenał, Poznań; 1995 – *Atmosfery* – Muzeum Artystów, Łódź; 1995 – *Co-Existence* – V Konstrukcja w Procesie, Pustynia Negev, Izrael; 1995 – *Wystawa Sztuki Współczesnej dla Szanowanej Publiczności* – Poznań; 1996 – *Najmniejszy Wspólny Mianownik* – Galeria Het Apollohuis, Eindhoven, Holandia; 1996 – *Kobieta o Kobiectwie* – Galeria Bielska BWA, Bielsko-Biała; 1997 – *Lekkość rzeczy* – Bunkier Sztuki, Kraków; 2002 – *ART/OMI* – międzynarodowa rezydencja artystyczna, Nowy York / Omi, USA; 2002 – *Sound and Voice* – X Festiwal Inner Spaces, CSW Inner Spaces Multimedia, Poznań; 2003 – *Piętra Sztuki* – Galeria Program, Warszawa; 2004 – *Poznań Art Now I* – WSH, Łódź; 2005 – *COMA* – Galeria Sektor I, Katowice; 2006 – *Panopticon* – Kulturforum Burgcloster, Lubeca.

Born in 1964 in Wysokie Mazowieckie. Studies: 1985 - 1990 at the Academy of Fine Art, Poznań. Graduated from the Sculpture Studio. 1990 – Diploma in Sculpture. SELECTED INDIVIDUAL EXHIBITIONS: 1991, 1995 – ON Gallery, Poznań; 1993, 2000 – Arsenał Gallery, Białystok; 1994, 1998 – AT Gallery, Poznań; 1994 – Labirynt II Gallery, Lublin; 1998 – Biała Gallery, Lublin; 1999 – Center for Contemporary Art, Ujazdowski Castle, Warsaw; 2000 – Artists' Space, Berlin; 2000 – Sektor II Gallery, Katowice; 2001 – *Empty Heaven* – Polish Sculpture Center, Orląsko; 2004 – *Inverted Image* – Japanese Culture Center, Manggha, Cracow; 2005 – *Schizophrenia* – Polish Culture Institute, Platan Gallery, Budapest; 2006 – *The Dead Point* – Arsenał Municipal Gallery, Poznań; 2006 – *The Joshua's Dream* – Program Gallery, Warsaw. SELECTED GROUP EXHIBITIONS: 1994 – *Small Narratives* – Arsenał Municipal Gallery, Poznań; 1995 – *Atmospheres* – Artists' Museum, Łódź; 1995 – *Coexistence* – 5th Construction in Process, International Symposium of Artists, Israel; 1995 – *Exhibition of Contemporary Art for an Esteemed Audience* – Poznań; 1996 – *The Least Common Denominator* – Het Apollohuis Gallery, Eindhoven, Holland; 1996 – *Woman about Woman* – Bielska Municipal Gallery, Bielsko-Biała; 1997 – *The Lightness of Things* – Contemporary Art Gallery, Bunkier Sztuki, Cracow; 2002 – *ART/OMI* – International Artists Residency, New York / Omi, USA; 2002 – *Sound and Voice* – X Festival Inner Spaces, CSW Inner Spaces Multimedia, Poznań; 2003 – *Levels of Art* – Program Gallery, Warsaw; 2004 – *Poznań Art Now I* – WSH, Patio Gallery, Łódź; 2005 – *COMA* – Sektor I Gallery, Katowice; 2006 – *Panopticon* – Kulturforum Burgcloster, Lubeca.

1 2 3

1 *The Forest Child* video, 3'26, 2006

2 *MIMI* video, 30', 2004

3 *Vivaldi* video, 4'15, 2004

4 *Territory* video, 3'04, 2006

SABINA ŚCISŁOWICZ
sabinascislowicz@o2.pl

Urodzona w 1979 roku w Łanicie. 1999-2005 studia na Wydziale Edukacji Artystycznej ASP w Poznaniu. Realizuje prace w obrębie malarstwa, instalacji, video, performance. Mieszka i pracuje w Poznaniu.

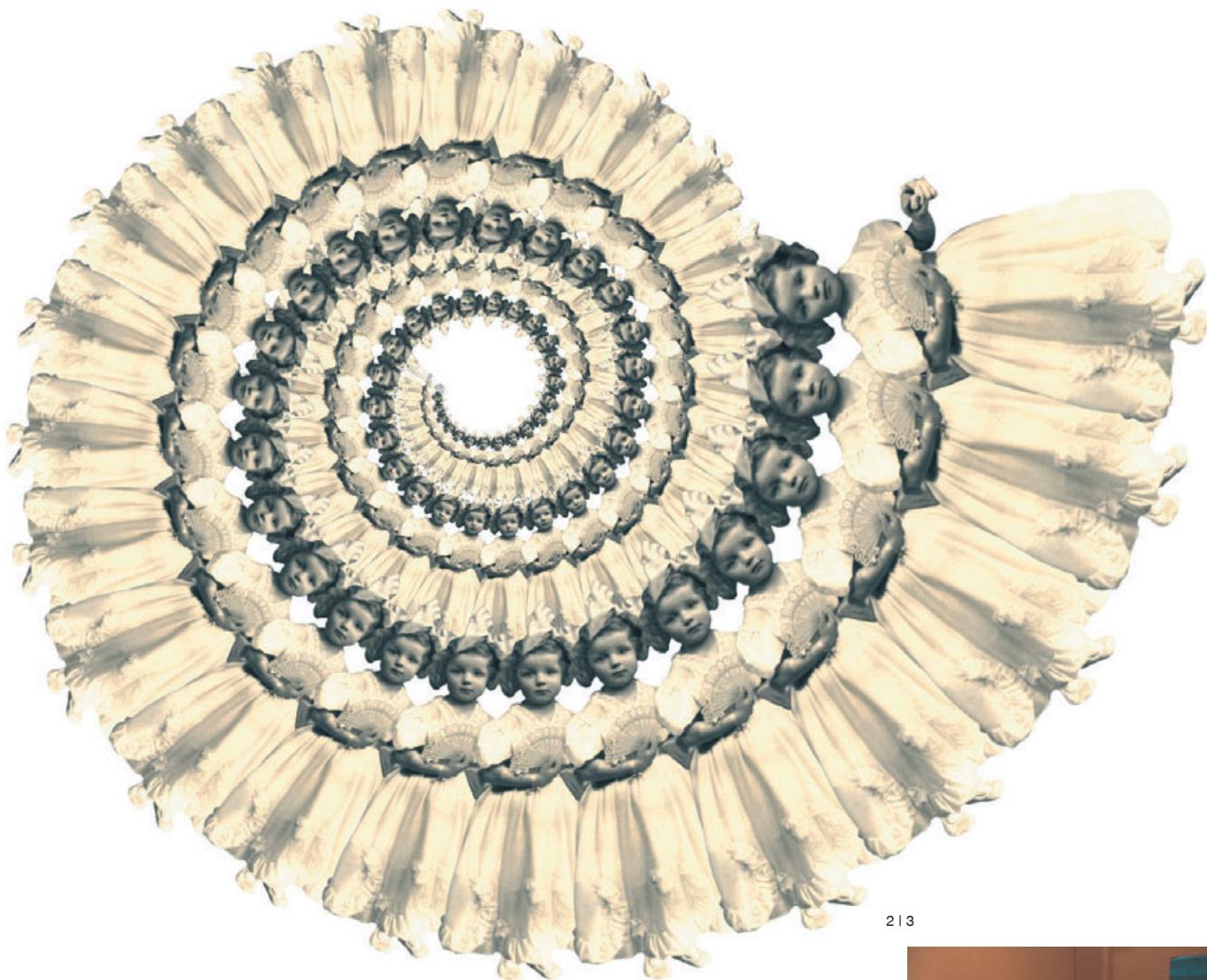
WYBRANE WYSTAWY INDYWIDUALNE: 2005

– *Tygrys, Tygrys pokaż rogi* – Galeria Szyperska, Poznań; 2005 – *Malarstwo* – Galeria Promocyjna PKO BP, Poznań. WYBRANE WYSTAWY ZBIOROWE: 2006 – *Ocieplający się świat potrzebuje sztuki* – BIOS 2, Art Festiwal w Brzeźnie; 2006 – COMA – Galeria Sektor 1, Katowice; 2005 – *Wystawa Katedry Malarstwa ASP Poznań* – Galeria u Jezuitów Poznań; 2005 – *Zoon Politikon* – Galeria Kameralna, Bałtycka Galeria Sztuki w Słupsku; 2005 – *Wystawa najlepszych dyplomów* – konkurs im. M.Dokowicz, Stara Rzeźnia, Poznań; 2005 – *Tygrys Doskonale Symetryczny* – Galeria Inner Spaces, Poznań; 2005 – *Activebite* – promocja, Sabina Ścisłowicz, Monika Pich, Klub „Dno”, ASP, Poznań; 2005 – *Nowalijki* – Sabina Ścisłowicz, Monika Pich, Cafe „Mięsna”, Poznań; 2004 – *Pragnę zginąć w płomieniach miłości* – Sabina Ścisłowicz, Michał Rajchemba, Galeria Wnęka, Poznań; 2002 – *Czas w obrazie* – BWA Wrocław; 2002 – *Why not?* – galeria ASP, Katowice.

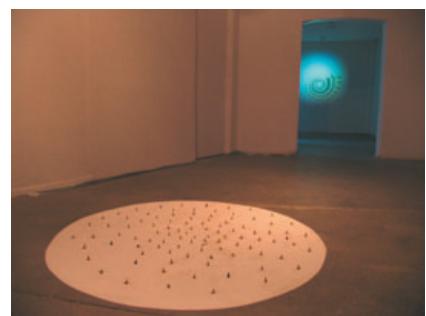
Born in 1979 in Łanicut. Studies: 1999 - 2005 in the Faculty of Art Education, Academy of Fine Art, Poznań. Produces work in the fields of painting, installation, video, and performance. Lives and works in Poznań.

SELECTED INDIVIDUAL EXHIBITIONS: 2005

– *Tiger, Tiger, Show Your Horns* – Szyperska Gallery, Poznań; 2005 – *Painting* – PKO BP Promotional Gallery, Poznań. SELECTED GROUP EXHIBITIONS: 2006 – *The Warming World Needs Art* – BIOS 2, Art Festival, Brzeźno; 2006 – Coma – Sektor 1 Gallery, Katowice; 2005 – *Exhibition of the Faculty of Painting at the State Academy of Fine Arts in Poznań* – u Jezuitów Gallery, Poznań; 2005 – *Zoon Politikon* – Kameralna Gallery, Bałtycka Gallery of Art in Słupsk; 2005 – *Exhibition for Best Degrees* – M.Dokowicz Competition, Stara Rzeźnia, Poznań; 2005 – *Perfectly Symmetrical Tiger* – Inner Spaces Gallery, Poznań; 2005 – *Activebite* – Sabina Ścisłowicz, Monika Pich, Klub Dno, State Academy of Fine Arts, Poznań; 2005 – *Nowalijki* – Sabina Ścisłowicz, Monika Pich, Cafe Mięsna, Poznań; 2004 – *I Want to Die in the Fires of Love* – Sabina Ścisłowicz, Michał Rajchemba, Wnęka Gallery, Poznań; 2002 – *Time in a Picture* – BWA Wrocław; 2002 – *Why not?* – State Academy of Fine Arts Gallery, Katowice.

213

1 *Tygrys, tygrys pokaż rogi* instalacja video, 2005
Tiger, Tiger Show Your Horns video installation, 2005

213 *AMONIT* instalacja video, 2005
AMONIT video installation, 2005

ANNA TYCZYŃSKA
tyczynska@free.art.pl

Urodzona w 1964 roku w Warszawie. Mieszka i pracuje w Sadach pod Poznaniem. Zajmuje się rysunkiem, fotografią i instalacjami.

1985 - 1990 studia w ASP w Poznaniu. 1990 dyplom w zakresie malarstwa i rysunku. Od 1991 pracuje w ASP w Poznaniu, na Wydziale Edukacji Artystycznej. Od 2002 współprowadzi Galerię ON w Poznaniu.

WYBRANE WYSTAWY INDYWIDUALNE: 2001 – *Insomnia* – Galeria ON, Poznań; 2002 – *My name is Ha-nna* – performance, Sehion Suginami, Tokio, Japonia; 2002 – *W poszukiwaniu małej dziewczynki* – Galeria Wieża Ciśnień, Bydgoszcz; 2005 – *Dolores* – Galeria Działań, Warszawa; 2005 – *Bezsenność* – Galeria Amfilada, Szczecin. **WYBRANE WYSTAWY ZBIOROWE:** 2003 – *Lekkość rzeczy II* – CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (DVD); 2004 – *Poznań Art Now* – WSH, Łódź (katalog); 2005 – *Focus* – 2. Berliner Kunstsalon, Arena – Berlin, Niemcy (katalog); 2006 – *COMA* – Galeria SEKTOR, GCK Katowice (katalog); 2006 – *Zamieszkanie* – Motorenhalle Drezno, Niemcy; 2006 – *Miłość i Demokracja* – CSW Łażnia, Gdańsk (katalog). **NAGRODZONA M.I.N.** stypendium Ministra Kultury i Sztuki w 1989, 1991, 1997, 2001 roku, w 1990 stypendium im. Marii Dokowicz oraz w 1999 Medal Młodej Sztuki (Głos Wielkopolski).

Born in 1964 in Warsaw. Lives and works in Sady outside of Poznań. Works in drawing, photography, and installation. Studies: 1985 - 1990 at the Academy of Fine Art, Poznań. 1990 Diploma in painting and drawing. Since 1991 Employed at the Academy of Fine Art in Poznań in the Faculty of Art Education. Since 2002 Co-curator of ON Gallery in Poznań.

SELECTED INDIVIDUAL EXHIBITIONS: 2001 – *Insomnia* – ON Gallery, Poznań; 2002 – *My name is Ha-nna* – performance, Sehion Suginami, Tokyo, Japan; 2002 – *In Search of a Little Girl* – Wieża Ciśnień Gallery, Bydgoszcz; 2005 – *Dolores* – Gallery Działań, Warsaw; 2005 – *Insomnia* – Amfilada Gallery, Szczecin.

SELECTED GROUP EXHIBITIONS: 2003 – *The Lightness of Things II* – Center for Contemporary Art, Ujazdowski Castle, Warsaw (DVD); 2004 – *Poznań Art Now*, WSH, Łódź (catalogue); 2005 – *Focus* – 2.Berliner Kunstsalon, Arena – Berlin, Germany (catalogue); 2006 – *Coma* – Sektor Gallery, GCK Katowice (catalogue); 2006 – *Residence* – Motorenhalle Drezno, Germany; 2006 – *Love and Democracy* – Łażnia Center for Contemporary Art, Gdańsk (catalogue). **AWARDS, STIPENDS, DISTINCTIONS:** 1989, 1991, 1997, 2001 stipend from the Minister of Culture and Art; 1990 Maria Dokowicz Stipend; 1999 Young Art Medal (Głos Wielkopolski).

cykl: *Godesses of Small Things* fotografia, 4 x 21 x 21, 2006
Godesses of Small Things photography, 4 x 21 x 21, 2006

AMBIGUITY

once

Ancient Greece manifests itself in many ways in Western culture. We learn about its myths, use various examples from its history, we strive to measure up to the figures in Greek literature and evoke their names. These references very often occur in metaphoric or symbolic space. Odysseus was not only a traveler on a long journey home who was curious about the world, he became the embodiment of the cunning of understanding in Max Horkheimer and Theodor Adorno's *Dialectic of the Enlightenment*. His distinctive outlook made it possible to depict human development in images. The traits of mythological figures also manifest themselves in the names that are derived from them. There are many such examples, one of which is the names of narcotics. Morphine is a direct allusion to its link to Morpheus, the god of dreams. The peace that follows narcotic-induced relief from pain and from all one's cares resembles a natural good dream full of pleasant visions, such as a loved one, whose form Morpheus could assume. In 1874, natural morphine was chemically strengthened. Charles Romley Alder Wright obtained a synthetic derivative – diacetylmorphine. The new substance was named in German *heroisch* – strong, powerful. We can trace this name to its origins in mythology. *Herois* are demigods, *Heroides* the heroines of a poetic collection of letters by Ovid.

Heroin is a heroine.

A great, valiant power able to overcome all obstacles.

A power that destroys everything, including life.

Heroin – captivates and enchants.

Tempts and absolves.

Fights, surrenders. And wins.

"You can say what you like. You can say, for example, that I am a murderer. Or that I am boring. But do you deny that I gave you the greatest happiness of your life, and that none other and nothing else will ever give you this?"¹

She was supposed to soothe and to cure addiction to morphine. She killed pain like nothing else and could even provide relief from the pain of existence. Her pleasant warmth soothed. She became a cure for boredom. Today she is one of the most dangerous narcotics, and some believe that she is the strongest, most addictive, and most destructive of them. A pleasant warmth in one's stomach spreads throughout the body to the brain, which is the first to become her captive. Finally, heroin finally wins out, and she alone remains.

I won't be a slave to any love.

*I won't give up for anyone my life's purpose,
my right to keep growing
until my last dying breath.*

*Bound with the dark instinct of motherhood,
craving affection like an asthmatic thirsts for air,
how arduously I build within myself
my beautiful human egoism,
reserved for centuries
for men.*

*All the world's civilizations,
all the holy books of humanity (...)
are against me.*

*My own heart
is against me.*

*Trained for millennia
in the cruel virtue of the victim.*

Anna Świrszczyńska *Courage*

In mythology, the first heroines were the Amazons, a nation of valiant and fearless women who inhabited regions in Asia Minor. In the first Polish encyclopedia, entitled *New Athens*, Father Benedict Chmielowski describes them as such: "AMAZONS were Heroines, valiant and soldierly matrons in Asia, who initially lived near the Thermooonta and Tanais rivers in Scythia, and whose armies later conquered a large portion of Asia and made a foothold in Europe. In both Parts of the World suos dilatarunt fines, they were terrible to their valiant bellatores and husbands, all heroines, manly but without men; Mars the warrior, their Amazius, Bellona – their mother, shields – their cradles. Yet, so that their valiant Family would not die out, they engaged in commercia carnis with neighboring men; if a daughter was born, auxit ich potentiam; and a male, entered into the catalog of the dead and killed immediately. They cut off their right breast so that it would not be an impediment while drawing a bow. In Greek, the name Amazon itself is derived from this: without a breast."²

Other mythological prototypes of Ovid's heroine were also cruel and determined. They consistently pursued their goals, protected their lovers, or if need be, took revenge on them. This is most likely why in more recent times the word "heroine" is very often associated with being bad: bad heroines inhabit our imaginations and have made their way into pop culture, the best example of which is we can find in the bad female characters in crime films.

today

Postmodern times have led to a reexamination of earlier histories. Parallel narrative voices have become entwined in the one true version. We have to remain aware of who is telling his or her version. The One Narrative has become just of many narratives. Reality is more fluid, unstable. Changing realities force a transformation in people. We also acquire new interpretations of old stories. Heroines speak. Penelope ceases to be merely the silent, loyal wife of Odysseus. She acquires a voice and can tell us about her life herself. Who are the modern-day heroines? They do not have to fight, to be Amazons on their small, agile horses. They are more enmeshed in the everyday, they are heroically ordinary. But just as reality is not clear-cut, many of its equivocal concepts, values, and attitudes, like the heroine, acquire a cultural ambiguity.

The Heroines of Heroines

Nowadays, women's exhibitions are no longer something strange or mysterious. Women artists have become equal participants in the field of the arts.

Heroines provides one such presentation. The title does not impose any specific interpretation, which it makes it possible to bring together a diversity of artistic positions. The lack of narrowly designated objective leaves the frame of reference unencumbered.

The creative output of each of the artists merits individual attention. Its character is distinct and recognizable. In this exhibition, they are showing work that without any forced effort to build an artificial whole, complements each others' stories. They mark out their own place and roots in the art world. Their languages are varied and seductive, using their own specific codes.

All of the artists are graduates of the Academy of Fine Art in Poznań, where some of them are employed. They come from different generations, which further enriches the exhibition. All of them ask questions about the place of a human being in the world, differing only in where they set these boundaries. Sometimes it is all of the Cosmos, as with Joanna Hoffmann or Sabina Ścisłowicz, in another case it is the everyday life that surrounds us of Anna Tyczyńska. The heroines of their works tend to be women. It is the familiar circle in Izabella Gustowska's work, or the largest, most recognizable stars in Agata Michowska's. All of them tell their own stories.

Anna Tyczyńska focuses on one individual. For several years, a child has appeared in her work through whom she attempts to construct an identity. She makes use of her and her friends' childhood pictures; she sets up a photography studio in which a person can once again become a child; she photographs young girls. The search for the child goes on. The artist appeals to our memories, through which we seek inside ourselves the person we were years ago. In the works on display at the exhibi-

tion, the girl being depicted finds herself at an important moment – the transition to adulthood. Is she a girl or is she already a young women? The heroine finds herself in the realm between the two. In older times, rites of passage were very significant. They allowed one to make a clear and distinct entrance into adult society. The initiation was often linked to the consumption of intoxicating substances. The transition to adulthood was made possible by deriving pleasure from losing consciousness. It was something grand, extraordinary. Meanwhile, here the heroine of the photographs is surrounded by everyday objects that come from the realm of the domestic, traditionally associated with the woman. The initiation into the adulthood is the acceptance/burden, the duty to clean, do laundry, cook. The everyday heroism of the heroine.

The formation of identity intrigues **Agata Michowska**, as well. In many of her works, she makes allusions to memory, since this is what is most important, on its canvas each person develops their abilities, allowing them to create themselves. The artist makes use of familiar views, but she presents them rather unconventionally. In *Pure Gothic Style*, a fine purple surface, whose movements are intensified by solemn music, turns out to be red material being washed, covered in pearl-like bubbles. In the films she has on display, the faces of great cultural icons are invoked, including those of Marilyn Monroe and Maria Callas. What is interesting is the context in which she places together a pop star and a great wonder of the opera. Are they both equally recognizable and important? What do they say to us today? Who are they to us? Next to the films we see a mysterious female figure dressed in a great, black skirt. The covering tempts and terrifies simultaneously, captivates and frightens like great female forms. Like a mystery that lies within the reach of our grasp, but is unobtainable.

Alluring mysteries are often present in the works of **Izabella Gustowska**. Whispering lips, oneiric figures, and indistinct shapes settle into our memories, stirring our imagination. The artist makes references to a new means of writing history. She often relates the subjective passing of time, or as in *Communication on line*, she forms a dancing circle of women of various ages, who pass on knowledge in a manner that is timeless, educating one another. A person defines herself not only through contact with others, through culture. She is also a part of nature, so you cannot eliminate its influence. This is what the latest work of the artist appears to say. *The something* is the image of a mysteriously captivating green bush. The world of nature is a realm that always remains alluring, while at the same time it poses risks. We are a part of it, but a very distinct part. We are within it and we are separated. We mutually influence

one another, although the forces of nature are greater than us, more mysterious and unforeseeable. This is why they tempt us.

Izabella Gustowska comes out of a limited circle of cultural influences, which simultaneously allows her to open more widely the borders of the world surrounding us.

Joanna Hoffmann enters into just such a broadened realm. Her work often combines education, medicine, and art, demonstrating the complexity of human existence. She is interested in both the inner world of human beings and in their place in the universe. Listening to the rhythm of the human heart, recording the work of the brain, observing visual sensitivity, the artist unites the human being with the whole of the Cosmos. In many of her works music is also important, from a recording of a breath to the music of the spheres. *Passage* is an example of the aforementioned interests, uniting an internal space with the external environment. The projection "makes reference to the experience of the city, the way in which architecture physically and mentally influences our individual consciousness and identity. Time for a place and time for an individual are juxtaposed against one another, recorded within the same flow of history" – the author says.

Sabina Ścisłowicz complements the previous stories. The world of her art is extensive. In it she searches for harmony, unity, a peaceful feeling of being at home on the earth. In her work, she revives ideals that are present both among Western mystics and Eastern thinkers, enriching them with personal experience. Art yearns to attain happiness, and for this reason it searches for power in myths, re-interpreting them for today's world. What is important is energy and peace. Proper proportions between movement and stillness evoke delight, and art is to being delight to the author and then to the viewer. Ścisłowicz says to us: do not try too hard, slow down, look, experience, let the world go on. Quietly, it brings a pause, delight. Delight that flows from peaceful coexistence without the need for heroin-induced anesthesia. A natural state that attracts us with its serenity.

The works of the five artists emerge, grow within us, and remain. They provide bliss mixed with discomfort, and at times with an inarticulable pain. Like all profound art. Like art that has the courage to pose difficult questions. Like work that is not afraid to go in search of something. Art that courageously reshapes itself. But then courage is essential to being a heroine.

Justyna Ryczek

---

¹ Piątek, *Heroina*, Wołowiec 2002, s. 106

² B. Chmielowski, *Nowe Ateny*, tom: *Siejsza Deukalionia i Pyrry. A ta jest Seges Cypeata Virorum konj trojański pełen kawalerii: obóz całemu straszny światu komput licznego rycerstwa alias Narodów Walecznych, którymi Świat cały Obsadzony, i napełniony. Geograficzna Lokacja i explikacja krótka*.
<http://univ.gda.pl/~literat/ateny/0039.htm>

Bibliography:

1. M. Atwood, *Penelopiada*, przekl. M. Konikowska, Kraków 2005
2. I. Iwasiów, *Gender dla średnio zaawansowanych*, Warszawa 2004
3. W. Kopalinski, *Encyklopedia drugiej półki*, Warszawa 1995
4. Z. Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1997
5. T. Piątek, *Heroina*, Wołowiec 2002

HEROINY | HEROINES

Dyrektor | Director

Projekt i opracowanie graficzne | Layout

Tekst | Introduction

Tłumaczenie | Translation

Redakcja | Editing

Druk | Print

Wydawca | Publisher

Wystawa | Exhibition

Październik | October 2006

Galeria MBWA Leszno | MBWA Gallery Leszno

Danuta Stemplewska

Dagmara Angier

Justyna Ryczek

Tom Anessi

Sylwia Erbert-Hoja

Drukarnia Chroma | Żary | www.chroma.pl

Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych Leszno

© Copyright by Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych Leszno 2006

64-100 Leszno | ul. Narutowicza 69

tel. | fax. 065 520 54 27

mbwa@go2.pl

mbwa

l e s z n o